

vse druge. Zanimivo je, na kako visok pri-spevek kranjske dežele je računalo centralno vodstvo „Rdečega križa“. V zapisniku se je ojačenega centralnega vodstva na Dunaju z dne 12. septembra (objavljenem v oficialnem glasilu Das Rote Kreuz) čitamo, da po po-ročilu referenta dr. Koliska do takrat še niso dospeli obračuni iz nekaterih kronovin, med temi tudi iz Kranjske ne. Referent je izkušal podati celotno sliko finančnega u-speha tedna „Rdečega križa“ in je zato navedel za dežele, ki še niso bile poslane obračunov, aproksimativne številke. Uspeh tedna „Rdečega križa“ na Kranjskem je cenil dr. Kolisko na okroglo 55.000 K — zmotil se je za skoraj celih 162.000 K; po-zitivnost Kranjske je bila skoro petkrat večja, kakor je sodelo centralno vodstvo „Rdečega križa“! — Mi dobro vemo, da bi ne bilo tega uspeha, ako bi se učiteljstvo ne poprijelo dela z vso vnemo in po-zitivnostjo. Ali vedo to tudi drugod.

—r— Dnevi darovanja v krškem o-kraju. Šole krškega okraja (brez mesta) so nabrale 3551 K 33 vin, mesto Krško 533 K 59 vin, skupaj 4084 K 92 vin. Članov je bilo nabranih od šol (brez Krškega) 115, v mestu 15, skupaj 130. Člani so vpla-čali (brez Krškega) 411 K 40 vin, v mestu 320 K, skupaj 731 K 40 vin. Torej: šole krškega okraja so dale 3962 K 73 vin, krška šola sama 853 K 59 vin, skupaj 4816 K 32 vin. V Krškem je priredila me-ščanska šola tisto nedeljo cvetlični dan. Hospitantke so prodale navzlic hudemu de-ževju vse cvetke, ki so jih tudi same na-brale. — Čast takemu delu!

—r— Društvo Jubilejska samopomoč. Dne 30. sept. t. l. je umrl družstvenik Konrad Mejovšek, nadučitelj v Reki-Hoče. Za ta 47. smrtni slučaj plača vsak član v smislu § 4. pravil tekom enega meseca po poštni na-kaznici 2 K 05 h na naslov Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljub-ljani, registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Štajerske vesti.

—š— Želje štajerskega meščansko-šolskega učiteljstva. Na zborovanju v Gradcu je sklenilo štajersko meščansko-šolsko učiteljstvo sledečo zahtevo: Vse de-želne meščanske šole se morajo podprati, ker bi bila sicer nemška šola in sploh vse posestno stanje avstrijskih Nemcev v ne-varnosti. Končno tudi se zahtevajo, da se odpravi sedanje obsedno stanje v Avstriji.

—š— Klč po otvoritvi deželne kme-tijske šole v St. Jurju ob J. Z. Vsak dan sedaj čitamo po časopisih razprave o va-žnosti domačega kmetijstva, osobito pa pišejo o tem, koliko bi se lahko v deželi več pri-delalo, koliko prihranilo pri racionalnem gospodarstvu in kako bo treba v teh smereh delati v vojnem času in v bližnji bodočnosti. Za vse te naloge pa je treba izobraženih gospodarjev, ki nam jih dajejo kmetijske šole. Deželna kmetijska šola v St. Jurju ob J. Z. je urejena za enoletne, teoretično-praktične kmetijske tečaje, v katerih se iz-obrazujejo šoli odrasli, telesno dovolj spo-sobni kmetijski fantje s primernimi ljudsko-šolskimi izpričevali v gospodarje na domačih posestvih. Od začetka vojne je že ta šola zaprta; nujna želja in potreba slovenskega kmetijstva na Spodnjem Štajerskem je, da se zopet otvori in da vrši svojo nalogo naprej. Prosimo štajerski deželni odbor, naj se za to zadevo zavzame!

Koroške vesti.

—k— Celovške „Freie Stimmen“ za učenje slovensčine in hrvaščine. Celovške „Freie Stimmen“ pišejo o uvedbi nem-škega jezika v primorske šole: „Ta odred-ba bo z ozirom na okolnost, da bo ob povratku normalnih razmer na jugu monar-hije gotovo jako narasel promet s tujci iz notranjih dežel kakor tudi iz Nemčije, jako koristil tudi prebivalstvu, ki bo imelo mnogovrstne posle s tujci; zato je napra-vilo prebivalstvo jako srečen korak, da je že sedaj poskrbelo za bodočnost. Za nas Nemce, posebno pa za nas Nemce v alp-skih deželah, velja ob tej priliki nujno o-pozorilo, kako potrebno je znati drugi de-želni jezik vsakokratnega ozemlja, tu tedaj slovensko, italijansko in hrvaško. Ako tega ne storimo, bomo nasproti nemškemu na-rodnomu jako na škodo.“

—k— Slovenski koroški učitelj — zglede patrioti. Dnevnik „Grazer Tagblatt“, nemško-nacionalen list, ki Slovencem ni naklonjen, prinaša v številki 297, stran 5, dne 26 oktobra 1916 (jutranja izdaja), pod napisom „Kriegsopfer“ o koroškem učitelju Alojziju Haninu, ki smo o njega smrti mi poročali v svoji 22. števi, to-le vest: „Gospod Alojzij Hanin, učitelj v Koljah, praporščak nekega polka deželnih strelcev, je umrl dne 8. okt. ter bil pokopan 9. okt. v Pergini. Leta 1915. je moral iti k naboru. Da bi bil na tem potrjen, se je dal prej v deželni bolnišnici operirati. Na naboru je

bil res potrjen — Preden je nastopil vojno službo, je bil dal vse svoje precejšnje i-metje za vojno posojilo.“ — Storit in dati za domovino več, kot je storil in dal ta slovenski koroški učitelj, pač ni mogoče, zakaj dal je v resnici vse: blago in kri!

DOMOVINI.

O, vdova tožna, zapuščena,
ti mati toliko sirot,
s krvjo solzami napojena,
ki bol poznaj le, nič dobrot,
oj, mati vdanega ti sina,
oj, zlata mati — domovina!
Ti krasna si, krasnejše ni,
kar jih obseva zarja dneva;
krepostna si, vsa vredna ti,
da krona venca te kraljevala!
A trnjev le tvoj venec je,
in rod tvoj rod — mučenec je;
sovražni svet te le prezira,
prezira te in te zatira!
Kdaj to gorje pač mine ti?
Kdaj se oko ti vjasni kalno?
Kdaj slečeš to obleko žalno,
kdaj solnce zlato sine ti?
O, da z močjo in srečo, slavo,
ne s krono trnjevo nebó
ovilo bi ti svele glavo —
kako bi jaz ti pel glasno!
A ker nihče ne šteje te,
ker ves te svet tepta z nogami,
jaz ljubim tem srčneje te,
jaz ljubim tem zvesteje te,
a ljubim te — s solzami!
Oj, mati moja domovina,
ljubezen moja ti edina,
Bog čuvaj dobrotljivi te,
Bog živi te, Bog živi te!

S. Gregorčič.

Goriške vesti.

—g— Za Goriške ljudskošolske učitelje. Goriški deželni odbor je predložil spomenico učiteljev iz šolskih okrajev go-riškega, tolimskega, tržaškega in gradiščan-skega za ublaženje bednega položaja tega učiteljstva c. kr. centralni vladi potom tržaš-kega namestništva s priporočilom, da dovoli okrajnim šolskim zalogam primerne dotacije, da bodo mogli dovoliti učiteljstvu draginske doklade za vojno dobo. Deželni odbor sam take doklade ne moredovoliti, ker je v to kompetenten edinole deželni zbor. Deželni šolski svet je predložil vladi konkretne predloge. Draginska doklada naj bi znaša-la 140—500 K za vsako učno osebo. Sku-pni trošek bi znašal 88.000 K.

Tržaške vesti.

—t— Nemščina v nenemških ljudskih šolah v Primorju. Poročajo, da je c. kr. primorsko namestništvo odredilo, da se ima uvesti v ljudskih šolah od tretjega razreda dalje poučevanje nemškega jezika v nenem-ških šolah v Primorju in Trstu. V srednjih nenemških šolah se bo moral poučevati en del predmetov v nemškem jeziku, tako da se bo v osmem razredu predavalo 40 od-stotkov predmetov nemško. Dosiavlja se tem ukrepom, da so zlasti za Trst kot prvo trgovsko pristanišče Avstrije, ki je deležno v veliki meri svetovnega prometa, posebno velike važnosti, da služijo državnemu inte-resu in imajo priti v dobro Nemcem, ki se naselijo v Primorju po vojni.

—t— God pokojne cesarice Elizabe-te so praznovale tržaške šole dne 20. pret. mes. s tem, da so se udeležile maš po raznih cerkvah. Ta dan ni bilo pouka.

—t— Zavod za slepe v Trstu. Pred približno 15 leti v Trstu umrla Cecilija pl. Rittmayer je zapustila skoro večino svo-jega imetja za to, da se ustanovi v Trstu zavod (in zavetišče) za slepe. Mestni ma-gistrat, ki upravlja to ustanovo, je šele pred 2 letoma kupil v Barkovljah pri Trstu vilo, da v njej namesti tak zavod. Vojna pa je pretrgala pričeto delo, in šele sedaj so pre-dpriprave v to svrhu končane. Upravitelj ustanove pozivlja sedaj starše, oziroma va-ruhe, naj naznanijo svoje slepe otroke, ki jih mora poprej preiskati dr. Manzutto. — Otroci ne smejo presegati starosti 14 let. V zavodu bodo otroci uživali šolski pouk, kakor je to uvedeno v drugih sličnih za-vodih. V zavodu pa se sprejmo tudi oslepeli vojaki. Tem se bo nudila prilika, da se v zavodu izuče kake obrti.

—t— S Proseka in Kontovelja pišejo „Edinosti“: Nobeno selo naše prelepe tržaške okolice ni v nekem pogledu tolikanj zapo-stavljeno, kot sta nasi vasi — v tem oziru pravcati pastorki: V mistih imamo namreč zadevo o vzgoji naše štiristo štejoče šolo-obvezne dece, ki, žal, že drugo leto ne uživa šolskega pouka. Prvo četrtletje teko-čega leta se nagiblje h koncu in za otvo-ritev naše šole ni še nikakega znamenja. Glasom letošnjega septembarskega razgla-sa, zadevajočega vpisovanja, se je staršem oblasiveno zagotovilo, da se tukajšnja skupna

šola otvori nekoliko pozneje. Ta že težko pričakovani „pozneje“ naj vendar dojde čim prej, a še letos! Anti ne, da bo primorana naša šolska mladina zamuditi tudi drugo šolsko leto, inace se je bati neizogibnih zlih nasledkov; zakaj morala, na kateri se oči-tuje močno vojni vpliv, itak že preveč trpi! Prizadete starše ter menda tudi našega mukotrnega g. orožnega stražmojstra kot kriminalista ima zvedavost po vzroku itak že predolgega zavlačevanja s to stvarjo. Ni dovolj, da pretežki vojni čas z vso svojo krutostjo tare in neizprosno pogreza itak že bedno naše ljudstvo v brezkraino mize-rijo, je ta ubožni, samemu sebi prepuščeni naraščaj glede odgoje vsestransko zane-marjen — pravcati strah onemoglim, zaradi morečih skrbi že osivelim materam, ki ubo-žice morajo, vdane v usodo, s trebihom za kruhom. In tej moriji prikašljuje še starka zima. Zaradi nastalega obupnega položaja mora biti izmed vseh človeških teženj ne-izrečno izolirana zlasti mladinska odgoja. Proti tej naraščajoči bedi pripoznano veliko pomaga odgojiteljem naš slavnih magistrat s svojo prehvalevredno preskrbo in pa mnogo pripomorejo k zboljšanju tega bed-nega stanja tudi razne organizacije z reše-vanjem svojih plemenitih zadač. Evo nekaj zanje: Šolska mladina tržaškega ozemlja brez razlike narodnosti je že drugo šolsko leto uprav bogato obdarovana z oblačilom, obutvijo in s toplo prehrano. Pa vrhu teh dobrot se bliža poezije prepolna Svea noč, ko obeta posebno letošnji božič, da iz svo-jega nabiralnega koša navrže sirotam še marsikaj za nameček. Bilo jim! V najboljšo voščilo radi tudi po možnosti pomagamo. Toda naša proseška ter kontoveljska mladež bo bržkone tudi letos kratkoma prezrla, ker menda nima kot uboga para brez uka nikake pravice, da bi bila deležna sličnih dobrot, ne pravice do uživanja naklonje-nosti svoje materne občine, dasiravno ima na bojnih poljanah rodnega očeta in ljub-ljene brate, boreče se in krvaveče za do-movino. Upamo, da ta opomin morda ne bo zaman in se pristojni činitelji spomnijo tudi naše uka, vzgoje in podpore tako jako potrebne proseške in kontoveljske šolske mladine!

—t— V mladinskem zavetišču pri Sv. Jakobu v ulici sv. Marka št. 3 otvori začetkom decembra občina nameravani ki-nematograf za mladino, ki ne bo javen, temveč le za mladinske organi-zacije in šole, ki ga bodo obiskovale kor-porativno. Poučni in zabavni vzpored se bo nalepljal v zavetišču in objavljal v časopisu.

—t— Še vedno prenapolnjene šole. Opetovani pozivi v „Edinosti“ do pristojnih faktorjev v stvari prenapolnjenih slovenskih šol v mestu, ki jih še vedno mora vzdrževati Družba sv. Cirila in Metoda, so imele le eden uspeh, ki pravzaprav ni uspeh. Šolsko vodstvo je pač sprejelo vse prigla-sene dečke v šolo ter uporabilo zadnjo ped prostora v šoli, kjer sede zdaj učenci kakor žigice v škatlici, a glavne hibe pa ni od-pravilo ne šolsko vodstvo, ne šolska oblast in tudi ne družba: potrebnih učnih oseb ni nastavil nihče. — Zaradi tega uči oba prva razreda pri Sv. Jakobu, v vsakem okolo 70 dečkov, ena sama učiteljica; na Acque-dottu imata pa l. in II. razred tudi le eno učiteljico. Vsak izmed teh štirih razredov, skupaj okolo 280 otrok, ima le tri dni na teden pouka, ker oskrbuje po ena učiteljica pouk v vseh razredih. Otroci imajo torej komaj deset ur šole na teden, kakor v kaki šoli za silo na deželi. Prosimo nujno v imenu prizadetih otrok, naj se to v naj-krajšem času popravi. To vendar ne gre, da bi v mestu, kakršno je Trst, bile danes še vedno šolske razmere take, kakor v kaki gorski vasi. Pomislijo naj vendar prizadeti faktorji, da mora otrok po zahtevi zakona vsak dan v šolo iti, torej uživati najmanj 20 ur pouka na teden, naši otroci pa — in celo 280 v celoti! — smejo priti šele vsak drugi dan za par ur v šolo! Ali še nismo premagali krize naše ljudske šole? Kolikor vemo, se vrši v vseh drugih šolah v Trstu reden pouk, le pri nas smo v po-lovničarstvu. Zakaj to? Ali za naše šole ne veljajo določbe državnega šolskega nad-zorstva?

—t— Zaplenjeno imetje. Dež. sodišče v Trstu je izreklo zaplenitev imetja Marije Zanutigove, rojene l. 1882, učiteljice v Ronkah, pristojne v Muscoli. Osumljena je, da je zakrivila zločin veleizdaje v smislu § 58. c. k. z.

—t— Za božičnico otrok Ciril Melo-povih šol v Trstu je darovala Jadranska banka 50 K, gospa Antonija vdova Grego-ričeva pa 10 K.

Istrske vesti.

—i— Oprtoli. Pišejo nam: Italijanska šola še ni odprta; tudi lansko leto je bilo malo pouka. Nekateri so sicer začeli s pri-vatnim poukom, toda brez uradnega dovo-ljenja, zato je okrajni šolski svet tukaj u-stavil ta pouk. — Šole Družbe sv. Cirila in Metoda za Istro so vse odprte, na Livodah

delujeta celo dve učni osebi. Pa saj je v Istri pouk toliko potrebnejši, ker štejemo med našim narodom do 90 % analfabetov. Te zanemarjenosti ni krivo ljudstvo, temveč jo je zakrivila iredenta, ki je nemoteno zatirala naš narod. — Upajmo, da bo po-slej drugače!

Iz Dalmacije.

—d— Gimnazija v Kotoru. Kakor nam poročajo, namerava naša vlada odpra-viti gimnazijo v Kotoru.

—d— „Smotra Dalmatinska“, uradni list dalmatinske vlade izhaja sedaj v novi obliki. Naslov lista je hrvaški v večjih in italijanski v manjših črkah. To poroča tudi „Grazer Tagblatt“, ki pa mu ni všeč, ker dalmatinski uradni list ne izhaja tudi v nemškem jeziku. „Grazer Tagblatt“ naznanja javnosti z razprtimi črkami, da izhaja „Smotra Dalmatinska“ — „mit Ausschluss der deu-tschen Sprache“.

—d— Boka Kotorska brez gimnazije. Trdovratno se širi glas, da mislijo oblasti gimnazijo v Kotoru zapreti. Ugiba se, da hočejo to iz razlogov varčenja. „Naše Je-dinstvo“ pripominja na to, da bi bilo pa-metneje in pravičnejše, ako bi edini gimna-ziji v Kotoru prizanesli in odpravili eno srednjih šol v Zadru, kjer so tri. Hrvatska gimnazija v Zadru ima dvakrat več dijakov, nego italijanska. Italijanščina pa se poučuje tudi na hrvaški. Čemu je torej italijanska? V Kotoru pa je gimnazija potrebna za vse Bokele. Splitski list pripominja še: V naših srednjih zavodih se poučuje italijanski ko-likor hrvaški, in iz urnikov izhaja celo, da je za italijanski jezik določenih več ur, nego za hrvaški. Ali — trebalo je gledati, da se ne zadene v — pariteta. Toda mi ne zahte-vamo s tem zmanjšanja učenja italijanščine, pač pa, da bi hrvaščino nekoliko več učili, in more se najti način, da se ne bi dijaki bolj obremenili.

—d— Joso Modrič. V Zadru je umrl dne 14. pret. m. v 61. letu svoje dobe pro-fesor in publicist Joso Modrič. Nekoliko časa je učil na gimnazijah v Kotoru, Du-brovniku in Splitu. Leta 1884. je prišel v Trst in je ustanovil tudi list „Secolo“, v katerem je napisal vrsto zanimivih feljtonov o Dalmaciji. Iz Trsta je šel v Belgrad, kjer je dobil mesto v ministrstvu za javna dela. Kasneje je prepotoval južno Ameriko in izdal knjigo o Argentini. Poleg tega je pisal razna poročila za časopise. Pisal je večinoma italijanski, a poznal je tudi — seveda poleg lepe hrvaščine — jako dobro nemški, francoski in angleški jezik. V 30 letih se je povrnil v Zader in se oženil. In tedaj se je vrgel na industrijska podjetja. Bil je med prvimi, ki je zainteresoval vnani kapital za izkoriščanje vodnih sil na Krki. Napisal je lepa dela o vodopadih Krke. Enkrat je tudi kandidiral samostojno v državni zbor: pri prvih volitvah na podlagi splošne volilne pravice, a ni uspel. V svojih svobodnih urah je pridno zasledoval sve-tovne literature in je bil splošno naobražen, neuvaden talent in človek plemenitega srca. Bodi mu blag spomin!

Z Dunaja.

Urad za ljudsko prehrano. Izšla je cesarska naredba, ki zaukazuje ustanovitev posebnega urada za ljudsko prehrano. Ta urad, ki je podrejen ministrskemu predsed-niku, ima svoj sedež na Dunaju in sme iz-dajati odredbe glede pridelovanja in ob-delovanja živil in krmil ter pridobitve si-rov, glede dobivanja, razdelitve, porabe in cen takih stvari in glede poizvedb o takih zalogah. Za sodelovanje ta urad lahko pritegne vsa oblastva in tudi občine. Za predsednika tega urada je imenovan finančni ravatelj na Dunaju Oskar Kokestein. Ofi-cialen komentar k tej naredbi pravi, da bo novi urad z vso odločnostjo skrbel za to, da se kolikor mogoče odpravijo težave z živili ali vsaj zmanjšajo, kolikor bo to sploh mogoče. Predvsem bo novi urad delal, da dobi na razpolaganje vsa živila, kar jih je dobiti, ter da bo preskrbel za njih pravično in enakomerno razdelitev. Zlasti zatrjuje komentar, da bo novi urad posvečal posebno pozornost prebrani siromašnih krogov in se trudil doseči, da se znižajo cene živil.

Iz Zagreba.

Trirazrednico za italijanske begunske otroke otvorijo v Ogrskem Brodu. Tako poročajo zagrebški listi.

Nova univerza na Ogrskem. Iz Zagreba nam poročajo: V Požunu ob Dunavu so otvo-rili v nedeljo, dne 19. novembra, novo ma-džarsko univerzo.

Izložba hrvaške narodne umetnosti v Monakovem. Iz Zagreba nam pišejo: Zagrebška in petrinjska zadruga za ohranitev narodne umetnosti je priredila izložbo na-rodnega blaga v Monakovem. Bavarski listi izredno hvalijo hrvaško narodno umetnost in umetniško nadarjenost hrvaškega naroda.